

คำนำ

ประวัติศาสตร์สหภาพโซเวียตรัสเซีย (รหัสวิชา HI 471) เป็นวิชาหนึ่งในหลักสูตรการศึกษาปริญญามนุษยศาสตร์บัณฑิตของมหาวิทยาลัยรามคำแหง เนื้อหาวิชาครอบคลุมเรื่องราวความเป็นมาของประเทศสหภาพโซเวียต ตั้งแต่เมื่อระบอบอิตาลีโดยแห่งจักรวรรดิรัสเซียได้สิ้นสุดลงและประเทศสหภาพโซเวียตได้ก่อตั้งขึ้นภายหลังการปฏิวัติ ค.ศ.1917 หลังจากนั้นรัสเซียมีความเปลี่ยนแปลงอย่างมากมาทางด้านการเมืองการปกครอง เศรษฐกิจ สังคมและวัฒนธรรม ผู้นำประเทศและพรรคคอมมิวนิสต์รัสเซียมีมานะพยายามบากบั่นเป็นอย่างยิ่ง และทุ่มเททรัพยากรเพื่อสร้างประเทศให้เจริญมั่นคงแข็งแกร่ง โดยอาศัยศรัทธาเลื่อมใสในลัทธิมาร์กซ์นำทาง สหภาพโซเวียตสามารถบรรลุวัตถุประสงค์ถึงความสำเร็จได้ในภายหลังสงครามโลกครั้งที่ 2 เมื่อได้กลายเป็นประเทศอภิมหาอำนาจของโลก ผู้นำแห่งโลกสังคมนิยมคอมมิวนิสต์ แต่เมื่อถึงค.ศ. 1991 สหภาพโซเวียตกลับถึงกาลเสื่อมสลายและล่มลง และไม่มีชื่อประเทศนี้อีกต่อไป

การศึกษาประวัติศาสตร์สหภาพโซเวียตก็เหมือนกับการศึกษาประวัติศาสตร์ของประเทศชาติอื่น ๆ คือมีความสำคัญอยู่ที่ช่วยให้เรารู้จักและเข้าใจปัจจุบัน รู้กาลสมัย รู้การเกิดขึ้น เติบโตและเสื่อมสลายไปด้วยเหตุปัจจัย ได้รู้เรื่องประเทศชาติบ้านเมืองอื่น สามารถหยิบยกนำมาใช้เปรียบเทียบกับเหตุการณ์บ้านเมืองของเรา และได้รู้เราเรา และอาจรู้ได้ด้วยว่ามนุษย์ต้องต่อสู้ดิ้นรน ได้มาและเสียไปอย่างมากมาย ซึ่งรวมทั้งชีวิตด้วยนั้น ก็เพื่อความสุขจะเพื่อตนเอง และเพื่อคนอื่นทั้งปวงก็ตาม แต่แล้วในท้ายที่สุด มนุษย์อาจต้องต่อสู้ดิ้นรน ยอมทุกข์ยากลำบาก และพลีชีพได้เพียงเพื่อให้ได้รักษาความเป็นมนุษย์ไว้เท่านั้น

นักศึกษาที่เรียนวิชาสหภาพโซเวียตควรมีพื้นฐานความรู้บ้างบางประการเพื่อช่วยให้เข้าใจเนื้อหาได้ดีขึ้น ได้แก่ประวัติศาสตร์จักรวรรดิรัสเซียก่อนการก่อตั้งสหภาพโซเวียต เรื่องทั่วไปที่เกี่ยวกับรัสเซีย ได้แก่ที่ตั้ง สภาพทางภูมิศาสตร์ ประชากร เช่น ชาวรัสเซียคือชนชาติสลาฟตะวันออก ภายในประเทศชนหลายชาติหลายภาษาหลายศาสนาอาศัยอยู่ สภาพภูมิศาสตร์เป็นปัจจัยประการหนึ่งที่กำหนดความเป็นไปของประเทศ เช่นการดำเนินนโยบายทางออกสู่ทะเล รัสเซียเป็นประเทศยูเรเชียแต่ก็ไม่ใช่ยุโรปหรือเอเชีย เพราะรัสเซียรับอิทธิพลจากภายนอกมาปรับใช้ทั้งจากสแกนดิเนเวีย บีแซนทีน เอเชีย ยุโรป และอเมริกาเหนือ โดยนำค่านิยม และสถาบันของทั้งสองทวีปมาใช้ แต่ก็สืบลักษณะของทั้งตะวันออกและตะวันตกเข้าด้วยกันได้ และรัสเซียมีความเจริญและรักษาแก่นสารความเป็นตัวของตัวเองไว้ได้มาก จนมีผู้กล่าวว่ารัสเซียเป็นสะพานเชื่อมโลกตะวันออกและตะวันตก นอกจากนั้น นักศึกษาควรมีความรู้

เรื่องลัทธิสังคมนิยม และลัทธิมาร์กซ์พอสมควรเพื่อให้เข้าใจพฤติกรรมทางประวัติศาสตร์ของประเทศนี้ได้ อย่างน้อยก็ในเรื่องที่ว่ามนุษยชาติก้าวผ่านขั้นตอนทางเศรษฐกิจและสังคมตามลำดับตามวิธีที่นำสู่ความเป็นคอมมิวนิสต์ในอันที่ สุด แต่ละขั้นหมายถึงรูปแบบการผลิตที่ก้าวหน้าขึ้นและการต่อสู้ขัดแย้งระหว่างผู้ได้เปรียบกับผู้ที่ยด้อยเปรียบ เป็นต้น

เนื่องจากในการศึกษาในมหาวิทยาลัยรวมค่าแห่ง นักศึกษาต้องอาศัยตำราเป็นหลักเพื่อให้ผ่านการสอบได้ นักศึกษาควรได้รับรู้เรื่องต่อไปนี้ด้วย ได้แก่

แนวสังเขปรายวิชาประวัติศาสตร์สหภาพโซเวียต คือ ศึกษาประวัติศาสตร์สหภาพโซเวียต ตั้งแต่การปฏิวัติ ค.ศ. 1917 จนถึงเมื่อประเทศนี้ถึงกาลล่มสลายลงใน ค.ศ. 1991 โดยพิจารณาสภาพที่แปรเปลี่ยนไปทั้งทางการเมืองการปกครอง เศรษฐกิจ สังคม และวัฒนธรรมด้วยมุ่งหมายที่จะเป็นคอมมิวนิสต์ตามอุดมการณ์ ตลอดจนผลสำเร็จของพรรคคอมมิวนิสต์ในการสร้างรัสเซียให้เป็นอภิมหาอำนาจ

วัตถุประสงค์ คือ 1. ให้นักศึกษาได้รู้และเข้าใจเรื่องราวเหตุการณ์ทั่วไปที่เกิดขึ้น

2. ให้เข้าใจกระบวนการของเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นโดยแยกแยะปัจจัยที่ก่อเหตุก่อนผลตามลำดับ และจับความต่อเนื่องเกี่ยวโยงกันของเหตุการณ์ได้

3. สรุปประเด็นเนื้อหาและทำความเข้าใจรวบยอด โดยสามารถนำไปเปรียบเทียบกับเหตุการณ์ ยุคสมัย หรือประเทศอื่นได้

4. รู้และเข้าใจพฤติกรรมทางประวัติศาสตร์โดยทั่วไปจากเรื่องราวของสหภาพโซเวียตทั้งหมด

วิธีการศึกษา นอกเหนือจากที่ได้กล่าวมาแล้วข้างต้นว่า นักศึกษาควรมีพื้นฐานความรู้เรื่องสหภาพโซเวียตบ้างแล้วนั้น สำหรับที่เกี่ยวกับตำราก็เหมือนตำราประวัติศาสตร์เล่มอื่นๆ ที่นักศึกษาต้องใช้เวลาในการอ่านมากพอควร เริ่มต้นด้วยความอยากรู้อเรื่องเป็นสำคัญ ไม่ใช่เพราะเพื่อให้ผ่านการสอบเพราะการอ่านครั้งเดียวรวดอย่างเร่งรีบหรือพอให้ผ่านสายตา จะสร้างความเครียดเป็นอย่างมากและมักไม่ให้เกิดผล การอ่านอย่างมีแผน และเป็นระบบจะช่วยได้มาก นั่นคือดูกำลังความสามารถของตนในการอ่าน เช่นอ่านทีละบท และในการอ่านแต่ละครั้งนักศึกษาควรจับประเด็นสำคัญได้ และเพื่อช่วยให้จำได้หรือเพื่อการทบทวนเวลาสอบ ควรทำสรุปย่อเหตุการณ์หรือศักราชที่สำคัญนอกเหนือจากที่ขีดเส้นในหนังสือหรือยกข้อความสำคัญมาเขียนไว้ข้างบรรทัดในแต่ละหน้า การทำสรุปย่อควรเรียงตามลำดับเวลาหรือลำดับเหตุการณ์หรือตามข้อเหตุข้อผล นอกจากนั้นขณะที่อ่านควรมีคำถามเกิดขึ้นในใจว่าในเรื่องนั้นบทนั้น ตอนนั้น คำถามควรจะเป็นอย่างไร ถ้านักศึกษาไม่สามารถทำความเข้าใจกับ

เนื้อหาที่ให้ได้พอ ก็สมควรที่จะค้นหาเพิ่มเติมหรือสอบถามอาจารย์ผู้รับผิดชอบวิชา การเรียนวิชาประวัติศาสตร์ไม่ควรใช้วิธีท่องจำทั้งหมด เพราะเป็นไปไม่ได้ที่จะจดจำรายละเอียดทั้งหมดได้ และไม่เป็นประโยชน์ตามความประสงค์ให้อ่านด้วยความเข้าใจเป็นหลัก สรุปย่อเหตุการณ์กำหนดศักราชที่สำคัญหรือจดศัพท์เฉพาะที่สำคัญก็เพียงพอ และเมื่อใกล้สอบจึงทบทวน

นักศึกษาที่ต้องการทำความเข้าใจเพิ่มเติมอาจค้นหารายละเอียดเพิ่มเติมได้จากหนังสือหลายเล่ม ซึ่งปรากฏอยู่ในบรรณานุกรมนี้แล้ว ส่วนที่หาอ่านได้ทั่วไปหรือจากห้องสมุดที่จะช่วยเพิ่มความสุขและเป็นหนังสืออ่านประกอบ เช่น การเมืองการปกครองของประเทศรัสเซียของนรนิติ เศรษฐบุตร, ประวัติสังเขปพรรคบอลเชวิก ของพิชฌุ คำไท (แปล), คาร์ล มาร์กซของเลนิน, ระบบและการทำงานของรัฐสภาโซเวียตของ อเล็กเซ ซิตคอฟ, วิเคราะห์ลัทธิคอมมิวนิสต์ของอาร์ เอน เค ฮันท์, เลนิน ฉบับการ์ตูน ของแอฟพายเนซี และซาราเต้, วันหนึ่งในชีวิตของอิวาน เดนิโซวิช ของโซลเซนนิตซิน สงครามและสันติภาพของ ตอลสตอยและเมืองปิศาจเหลืองของแมกซิม กอร์กี้ เป็นต้น หรือการดูภาพยนตร์เรื่อง ดร.ซิวกโก หรือเรื่อง Fiddler on the Roof หรือฟัง Tales of the Bumble Bees ของ Rimsky Korsakov หรือซิมโฟนี ของ Tchaikovsky หรือเพลงในเรื่อง ดร.ซิวกโก The Lara's Theme เป็นต้น

การสอบวิชาประวัติศาสตร์ตามปกติจะให้นักศึกษาตอบคำถามเป็นอัตนัย ประมาณสามถึงห้าข้อคำถาม นักศึกษาควรเตรียมตัวให้พร้อมเพื่อตอบคำถามที่มีคะแนนกำกับให้รวมทั้งหมด 100 คะแนนตามที่เหมาะสม

รองศาสตราจารย์สุสติ จันทวิมล
ภาควิชาประวัติศาสตร์
คณะมนุษยศาสตร์